

Kwaliteit van het onderwijs

Met deze mini-notitie wil de PF een bijdrage leveren aan de kwaliteit van het onderwijs. We hebben daarbij gekozen van het inventariseren van de huidige situaties op de verschillende faculteiten. We hopen hiermee een overzicht te kunnen bieden aan concrete mogelijkheden om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en te behouden. Uiteraard moet iedere opleiding zelf kiezen op welke manier ze dit inrichten, maar met dit document willen we proberen hier een bijdrage aan te leveren. De eerste resultaten komen voort uit de PF-onderwijsdiscussie van 18 mei jl. In de volgende versie willen we proberen om deze resultaten aan te vullen met de resultaten van de nog ontbrekende faculteiten.

Opzetten orgaan / kwaliteitssysteem

Om een orgaan/systeem voor het verbeteren/behouden van onderwijskwaliteit op te zetten, dient er met vele zaken rekening gehouden te worden. In onderstaande checklist staan zaken waar je aan kunt denken bij het opzetten van een systeem/orgaan.

- **betrek alle doelgroepen** (onderwijsorganisatie, studenten, docenten).
- zorg dat het onderwijsorgaan **voldoende input** krijgt
- zorg dat het onderwijsorgaan merkt dat er **iets met de feedback gedaan wordt**.
- zorg dat er duidelijkheid is **hoe de feedback plaats vindt**. Let vooral hier op de persoonlijke belangen.
- zorg voor **invoer** op voldoende hoog niveau (betrokken opleidingsdirecteur).
- let er op **geen persoonlijke belangen te schaden**.
- zorg voor **motivatie** (zet eventueel (op beperkte schaal) een proefproject van een jaar op, waarbij alle betrokkenen het vooraf zien zitten).
- maak een **tijdplanning**, zodat het project niet stilvalt.
- **evalueer tussendoor en achteraf** hoe het alle doelgroepen bevalt. Openbare publicatie hiervan motiveert betrokkenen vaak beter om actie te ondernemen. Als je persoonlijke belangen raakt, overweeg dan de openbare evaluatie iets aan te passen.

(Studenten)overleggen

Uiteraard heeft elke opleiding een **opleidingscommissie** (OC). Aangezien faculteitsraden zich over het algemeen niet direct met onderwijs bezig houden, zullen we deze in dit document buiten beschouwing laten. Er bestaan zeker verschillen in de werkwijze van de verschillende OC's, maar in het algemeen zijn ze bezig met advies uit te brengen over veranderingen in het onderwijs en over het vooraf bespreken van (nieuwe) vakken. Daarnaast bestaan er de volgende vormen van (studenten)overleggen:

- **Jaarraden**: veel opleidingen hebben een raad met studenten die vakken volgen uit hetzelfde jaar. Zij houden zich vooral bezig met het verbeteren van vakken die op dat moment bezig zijn.
- **"Diploma"-raden**: in dit geval bestaan er een P-raad (1ste jaar), Ba-raad (2de en 3de jaar van de Bachelor) en Ma-raad (gehele Master). Evt. wordt dit nog aangevuld met een VKO-raad (voor studenten die een verkorte opleiding volgen).

- **Opleidingsoverleg:** een periodiek overleg met betrokken studenten uit alle soorten overleggen. Dit varieert van één keer per maand (OSO (TN), StOB (B), StOv (TIW)) tot wekelijks (OSO (E), SR (W&I)).
- **OGO-uur:** een alternatieve eerstejaars-raad is het OGO-uur bij W. Dit is een wekelijkse bijeenkomst met vertegenwoordigers van alle (1ste-jaars) OGO-groepen. Tijdens dit uur kunnen ze vragen stellen over hun project, maar ook opmerkingen maken over problemen in hun onderwijsprogramma. Het voordeel is dat je alle eerstejaarsstudenten ofwel direct ofwel via een groepsgenoot bereikt. Een nadeel zou de wisselende samenstelling kunnen zijn.
- **Mentor-overleg:** een overleg met mentoren. Deze mentoren begeleiden groepen studenten en krijgen op die manier klachten en wensen van eerstejaars en kunnen deze in het mentoroverleg bespreken.

Klachten/wensen van studenten

Volgens de TU/e zijn alleen klachten die bij het STU ingediend worden "echte" klachten. Toch zijn er veel meer zaken waarover geklaagd wordt en waar vaak verbeterpunten uit voort komen. Hierbij is het belangrijk om te realiseren dat studenten met name klagen tegen mensen uit de directe omgeving. Om hier echt iets mee te kunnen doen, is het dus handig om "klaagpunten" dichtbij de student in te stellen (dit is volgens ons ook de voornaamste reden dat er nauwelijks klachten bij het STU terecht komen). Het is daarbij wenselijk om de feedback ook via deze kanalen te laten lopen, zodat studenten ook het nut zien om bij deze kanalen te klagen. Studenten klagen bij/via:

- **Ieden van een (studenten)overleg:** als studenten uit de directe omgeving in een overleg zitten (vaak jaarraad) gaan klachten/wensen veel minder snel verloren.
- **de studievereniging:** alle studieverenigingen hebben een commissaris onderwijs (o.i.d.) in het bestuur (bij TN hebben ze het STOOR dat deze functie vervult).
- **een speciaal bureau:** aparte locatie waar studenten terecht kunnen. Bij E (SBE) en TN (STOOR) zijn deze fysieke locaties ook elke pauze bemand. Bij B heeft het bureau geen fysieke locatie, maar functioneert het Onderwijsbureau als doorgeefluik.
- **collegevolgers (covo's):** bij Bdk zijn er voor elk eerstejaars vak twee studenten uit de P-raad die alle college's volgen en contact hierover hebben met de docent. Deze kunnen ook na afloop van het vak evalueren met de docent.
- **mentor (student)/tutor (docent):** Eerstejaars worden vaak begeleid door een mentor of tutor. Voordeel van een mentor is dat het contact directer is en je vaak ook meer informatie krijgt van de studenten. Richting tutores/docenten is men vaak terughoudend. Bij TN zijn je intro-begeleiders tevens je mentoren.
- **vakevaluaties:** bij vakevaluaties kunnen ook minder mondige studenten makkelijk ideeën kwijt. Het verschilt per opleiding hoe openbaar de resultaten zijn (bij TBdk worden ze opgehangen, bij Tema worden de resultaten geheim gehouden) en in welke mate de resultaten serieus genomen worden.

Contact met docent

Vaak is direct contact met een docent erg handig. Op deze manier kan er direct feedback gegeven worden aan de docent. Staat de docent daar niet voor open, dan kan het altijd nog via de officiële weg (opleidingsdirecteur, capaciteitsgroep, faculteitsbestuur).

- **spontaan door docent:** een docent kan dit initiëren. Erg goed, maar meestal valt de meeste winst te behalen bij docenten die niet spontaan om feedback vragen.
- **collegevolgers:** tijdens colleges wordt het contact met de docent gelegd. Als dit bij alle vakken gedaan wordt, wordt het door docenten ook als 'normaal' gezien om je vak met studenten te bespreken. Hierdoor kunnen collegevolgers ook makkelijker de vakevaluatie met deze docent bespreken en verbetervoorstellen doen.
- **commissaris onderwijs (/STOOR):** de commissaris onderwijs kan contact opnemen met docenten als zich problemen voordoen. Met name als er al wat vaker contact is, is het makkelijk om "even binnen te lopen". Dit zou ook kunnen naar aanleiding van een vakevaluatie (evt samen met collegevolgers).

Commissaris onderwijs / STOOR

De commissaris onderwijs (/STOOR) is de spin in het web. Hij/zij heeft contact met vele partijen en weet wat er in de verschillende geledingen en overleggen speelt. Het is belangrijk dat de faculteit/opleidingsdirectie inziet dat de commissaris onderwijs het overzicht heeft van wat er in de verschillende jaren van de opleiding speelt. Hierdoor zal de commissaris onderwijs ook sneller en intensiever betrokken worden bij het onderwijs en beslissingen die hierop van invloed zijn.

Opleidingsdirecteur / -directie

Contact met de opleidingsdirecteur (OD) is erg belangrijk. Deze persoon is eindverantwoordelijk voor het onderwijsprogramma en daarmee dus ook voor de kwaliteit van het onderwijs. Bij veel opleidingen heeft de commissaris onderwijs wekelijks overleg met de OD. Verder verschilt de mate van het betrekken van studenten. Bij ST lunct de OD bijvoorbeeld wekelijks met een groep eerstejaars om het eerstejaars programma te evalueren.

Vakevaluaties

Wat er met de resultaten van vakevaluaties gebeurt, verschilt per opleiding. Met name of de resultaten openbaar zijn en wie de vervolgcities formuleert.

- **Bureau kwaliteitszorg (TM):** verwerkt de resultaten en bespreekt dit met de docenten. Hier kunnen dan vervolgcities uit komen.
- **Opleidingsdirectie:** is wel betrokken, maar bemoeit zich er meestal niet direct mee. Is vaak de stok achter de deur.
- **Commissaris Onderwijs (/STOOR):** is bijna altijd betrokken. Bij sommige opleidingen bespreekt deze de resultaten met de docenten, bij andere opleidingen houdt deze voornamelijk het proces in de gaten.
- **Jaarraad:** bespreekt de resultaten en heeft daar vaak ook gesprek over met de docent. Als er binnen een jaarraad collegevolgers zijn, bespreken deze meestal de resultaten met de docent.

Curriculum evalueren

Het evalueren en vernieuwen gebeurt meestal als gevolg van een eerdere beslissing om te gaan veranderen. Behalve bij ST, bestaat er nergens een vaste periodieke controle. Wel bestaan er vaak tijdelijke / incidentele controles:

- **docentenoverleg** (ST): een jaaroverleg van docenten. Zij bespreken de vakken dan niet inhoudelijk (zoals in een studenten-jaarraad), maar juist de afstemming van de vakken en de competenties die in vakken worden opgedaan. Slechte afstemming / ontbrekende competenties kunnen zo worden geïdentificeerd.
- **monitor-commissie** nieuwe Ba-opleiding (ST): naar aanleiding van de nieuwe Ba-opleiding heeft ST een monitor-commissie ingesteld. Deze zal de nieuwe Ba door blijven lichten, totdat deze goed op de rails staat.
- **Opleidingscommissie** (OC): sommige OC's nemen het curriculum incidenteel onder de loep. Dit gebeurt dan op initiatief van OC-leden (wordt dus niet gezien als vaste taak van de OC). De bestaande vormen van toetsen zijn:
 - o een deel van de opleiding inhoudelijk toetsen (B)
 - o verroostering (in 1 of meerdere blokken) (ST)
 - o werkdruk van groepswerk / tentamens (TBdk)

Een voorstel is om het jaarlijks evalueren van een curriculum als taak aan alle OC's te verbinden. Op die manier kunnen afstemmingsproblemen voorkomen / verholpen worden.

Tot slot

Het is erg moeilijk om de gewenste kwaliteit te bepalen. Daarbij moeten we oppassen voor tegenstrijdige belangen die veelal uit de manier van financiering voortkomen. Het gaat er daarbij o.a. om dat financiering op output de kwaliteit van het onderwijs nooit kan bevorderen en dat het erg verleidelijk wordt om de kwaliteit los te laten om zo meer output (=geld) te genereren. Voorbeelden van moeilijkheden omtrent gewenste kwaliteit bepalen:

- TN: geen afvallers tijdens aansluitingsvak (goede aansluiting of te laag niveau?)
- W: de vakken van een master (SET) is makkelijker aan het worden, omdat buitenlanders het anders niet halen (was het te moeilijk?)

Afkortingen en verwijzingen

OSO	Overkoepelend Studenten Overleg (TN)	http://www.phys.tue.nl/stoor/
OSO	Overkoepelend Studenten Overleg (E)	http://www.sb.ele.tue.nl/oso/
SBE	StudentenBuro Elektrotechniek	http://www.sb.ele.tue.nl/
SR	StudentenRaad (W&I)	http://www.win.tue.nl/sr/
StOB	Studenten Overleg Bouwkunde	
STOOR	STudenten Onderwijs ORganisatie (TN)	http://www.phys.tue.nl/stoor/
StOv	StudentenOverleg (TIW)	http://www.intermate.nl/?module=pagina&s=stov